

RETTSBOK

FOR

DEN FRIVILLIGE VOLDGIFTSNEMND I TARIFFTVIST MELLOM NORSK
ARBEIDSGIVERFORENING/NORSKE OPERATØRSELSKAPERS ARBEIDS-
GIVERFORENING MOT OPERATØR ANSATTES FORBUND

Saken gjelder tariffrevisjon pr. 1. april 1983.

Muntlig forhandling ble holdt 7. og 8. oktober 1983 i Kr.
Augustsgt. 23, Oslo.

Til stede var:

Voldgiftsnemndas medlemmer:

Høyesterettsdommer Trygve Leivestad, formann
Forskningssjef Odd Aukrust
Byråsjef Svein Gåsemyr
Formann i OAF Eivind Lønningen
Direktør Kåre D. Nielsen, N.A.F.

Protokollfører og sekretær Inger Pettersen.

Prosessfullmektig for NOAF/N.A.F.: Direktør Halvor Ø. Vaage
Prosessfullmektig for OAF: Høyesterettsadvokat Håkon Helle.

Fra NOAF/N.A.F. møtte: Gunnar Flaatt (N.A.F.), Børge Bekke-
heien (NOAF), Jan Hodneland (Phillips), Jan Erik Totland og
Olav Mofjell (Mobil), Per Larsen (Elf) og Tore Ulleberg
(Amoco).

Som vitner møtte: Karl Erik Schulz, forskningsleder, Tor
Strand Holthe, instrumenttekniker, Børre Jakobsen, byrå-
sjef.

Sakens dokumenter haddes til stede.

Høyesterettsadvokat Helle fikk ordet til prosedyre.

Direktør Halvor Ø. Vage fikk ordet til prosedyre.

Vitnene ble avhørt.

Partsrepresentanter fikk ordet til uttalelser og opplysninger.

Forhandlingene ble avsluttet kl. 18 og fortsatt følgende dag kl. 10.

Høyesterettsadvokat Helle fikk ordet til replikk.

Direktør Halvor Ø. Vaage fikk ordet til duplikk.

Forhandlingene ble avsluttet kl. 12 og nemnda holdt rådslagning til kl. 14.

P.g.a. formannens fravær i utlandet ble avsluttende rådslagning holdt onsdag 19. oktober, hvor nemnda avsa sin kjennelse.

V o l d g i f t s k j e n n e l s e :

Tvisten mellom OAF og N.A.F./NOAF er oppstått i forbindelse med revisjon av tariffavtalen pr. 1. april 1983. Partene innledet 24. mars 1983 forhandlinger om lønnsregulering for 2. avtaleår. Forhandlingene ble brutt 25. mars uten at det var oppnådd enighet. OAF varslet samme dag plassfratredelse for sine medlemmer med virkning fra 25. april 1983.

Riksmeklingsmannen nedla 30. mars 1983 forbud mot arbeidsstans etter kap. 3 i lov om arbeidstvister, og han innkalte partene til tvungen mekling den 14. april.

Det var under meklingen enighet mellom partene om at rammen for årets oppgjør skulle være en beregnet lønnsvekst fra 1982 til 1983 på 7,7 %. Man var imidlertid uenig om hvilke komponenter som skulle inngå i denne rammen, og hvordan de

skulle beregnes. Det viste seg umulig å få løst disse spørsmål under meklingen.

På meklingens siste dag 25. april la riksmeklingsmannen fram et forslag til løsning av tvisten mellom partene. Forslaget gikk ut på at:

- 1) OAF's medlemmer skulle få et generelt tillegg fra 1.april på kr. 1.240,-.
- 2) Kompensasjon for den nye feriedagen (som ble gitt ved Rikslønnsnemndas kjennelse av 30. desember 1982) gis fra 1. mai 1982 ved overtidsgodtgjørelse.
- 3) Det opprettes en avtale om et Opplysnings- og Utviklingsfond innenfor overenskomstområdet N.A.F./NOAF - OFS/OAF.
- 4) Partene bygger på at rammen for årets oppgjør er en beregnet lønnsvekst fra 1982 til 1983 på 7,7 %.

Partene er imidlertid uenige om det statistiske materiale og anvendelsen av dette når det gjelder overhengsberegninger og hva som skal telle med ved beregning av nevnte lønnsvekst.

Partene er derfor enige om å nedsette et utvalg med inntil 3 representanter fra hver av partene som får i oppdrag å fastslå den praksis som benyttes i privat produksjonsvirksomhet når det gjelder overhengsberegninger og hva som skal telle med ved beregning av lønnsveksten i dette oppgjøret.

Utvalget legger frem innstilling om saken innen 1. september d.å. Dersom partene ikke blir enige, overlates til en voldgiftsnemnd å fastslå ovenfornevnte praksis. Nemnda skal bestå av 3 nøytrale representanter som

partene er enige om, samt 1 representant fra hver av partene. Voldgiftsnemnda forutsettes å behandle saken innen 1. oktober 1983.

Dersom en ved frivillighet eller som følge av behandlingen i voldgiftsnemnda når det gjelder overhengsberegninger og årslønnsvekst kommer til et annet resultat enn arbeidsgivernes standpunkt ved denne mekling, forutsettes at dette vil bli tatt spesielt opp ved de forhandlinger som skal finne sted pr. 1.10.1983. En eventuell tilleggsregulering vil bli iverksatt fra 1.4. 1983.

Forslaget ble godtatt av partene.

I tråd med punkt 4 i det vedtatte forslaget ble det nedsatt et utvalg med 3 representanter fra hver av partene for å "fastslå den praksis som benyttes i privat produksjonsvirksomhet når det gjelder overhengsberegninger og hva som skal telle med ved den beregning av lønnsveksten i dette oppgjøret". Det ble imidlertid ikke oppnådd enighet mellom representantene fra de to partene, som derfor hver for seg ga en utførlig redegjørelse for sitt syn på de spørsmål som reiste seg i saken.

Etter dette skal tvisten i henhold til det vedtatte meklingsforslag forelegges en frivillig voldgiftsnemnd til avgjørelse. Voldgiftsnemndas mandat fremgår av det ovenfor siterte punkt 4 i meklingsforslaget.

Under forhandlingene for nemnda har OAF i det vesentlige anført:

Gjeldende tariffavtale mellom partene er fastsatt av Rikslønnsnemnda ved kjennelse av 30. desember 1982. I kjennelsens del II pkt. 19 heter det:

"REGULERINGSBESTEMMELSE

Før utløpet av 1. avtaleår (1. april 1983) skal det opptas forhandlinger mellom N.A.F./NOAF og OAF om eventuell lønnsregulering for annet avtaleår. Forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for annet avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i første avtaleår. Endringene i tariffavtalen for annet avtaleår tas stilling til i OAF's Representantskap og N.A.F.'s Centralstyre. Hvis partene representert ved N.A.F.'s Centralstyre og OAF's Representantskap ikke blir enige, kan den organisasjon som har framsatt krav innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning, si opp de enkelte tariffavtaler med en måneds varsel (dog ikke til utløp før 1. april 1983) for å søke gjennomført en lønnsregulering innen den ramme som er angitt ovenfor".

Forhandlingene om lønnsregulering for annet avtaleår førte ikke fram, og OAF varslet i brev av 25. mars plassoppsigelse. Det ble iverksatt tvungen mekling. Under meklingen framla riksmeklingsmannen den 22. april et "problemnotat" der han gjennomgår tvisten mellom partene og antyder løsninger på spørsmålene. Han foreslo at enkelte av de spørsmål partene var uenige om, skulle avgjøres av en voldgiftsinstans.

På meklingens siste dag framla riksmeklingsmannen et forslag som ble vedtatt av begge parter. Forslaget går ut på at rammen for årets oppgjør skal være en beregnet lønnsvekst fra 1982 til 1983 på 7,7 %. Fordi partene ikke kunne bli enige om det statistiske materialet og anvendelsen av dette når det gjelder overhengsberegninger og hva som skulle telle med ved beregningen av lønnsveksten, gikk forslaget ut på at partene skulle nedsette et utvalg med inntil tre representanter fra hver som fikk i oppdrag å fastslå den praksis som benyttes i privat produksjonsvirksomhet når det gjelder overhengsberegninger og hva som skulle telle med ved beregning av lønnsveksten i oppgjøret mellom partene. Dersom enighet ikke ble oppnådd i dette utvalget, skulle det overlates til en voldgiftsnemnd å

fastslå den nevnte praksis.

Det nevnte utvalget ble nedsatt og trådte i virksomhet, men enighet ble ikke oppnådd mellom representantene fra de to partene.

Etter dette skal tvisten i henhold til den enighet som ble oppnådd under meklingen forelegges en voldgiftsnemnd til avgjørelse.

I henhold til riksmeklingsmannens forslag skulle utvalget som var nedsatt av partene "fastslå den praksis som benyttes i privat produksjonsvirksomhet når det gjelder overhengsberegninger og hva som skal telle med ved beregningen av lønnsveksten i dette oppgjøret". Voldgiftsnemndas mandat skulle være "å fastslå ovenfornevnte praksis".

Selv om dette ikke uttrykkelig er sagt, antas partene å være innforstått med at nemnda skal fastslå det generelle prosentvise lønnstillegg som må gis OAF's medlemmer for å oppnå en lønnsvekst på 7,7 % fra 1982 til 1983 når en tar i betraktning de øvrige deler av det vedtatte forslaget.

Tvisten som nemnda skal avgjøre er en interessetvist, og nemndas kjennelse forutsettes å avgjøre størrelsen på det generelle tillegg for OAF's medlemmer fra 1. april 1983, utover tillegget på kr. 1.240,- som framgår av forslagets pkt. 1, slik at det blir en vekst på 7,7 %.

Om dette tillegg er partene uenige:

OAF regner overhenget fra 1982 til 2,43 %, mens N.A.F./NOAF regner overhenget til 3,66 %. Uoverensstemmelsen skyldes det forhold at tariffavtalen i 1982 ble fastsatt av Rikslønnsnemnda som ga 2,25 % generelt tillegg fra 18. oktober 1982. I overensstemmelse med Rikslønnsnemndas praksis ble dette tillegget ikke gitt fra 1. april 1983, da den tidligere avtalen gikk ut, men først med virkning fra

streikens opphør, den 18. oktober. Utenom tillegget som ble gitt ved Rikslønnsnemndas kjennelse fikk OAF's medlemmer et tillegg på 2,5 % fra 1. oktober i justeringsoppgjøret.

OAF's standpunkt er at overhenget bør beregnes som om tillegget fra Rikslønnsnemnda ble gitt med virkning fra 1. april. Differansen mellom lønnen ved årsskiftet og gjennomsnittslønnen for 1982 blir da mindre.

Dernest gjelder tvisten spørsmålet om enkeltmedlemmers avansement til høyere stillinger eller opprykk langs ansiennitetsstigen skal medregnes som en del av lønnsveksten og dermed komme til fratrukk i den økonomiske rammen når det generelle lønnstillegget skal beregnes. Dette kan OAF ikke akseptere. N.A.F./NOAF gjør gjeldende at de ansatte gjennom ansiennitetstillegg og opprykk til høyere stilling gjennomsnittlig fikk et lønnstillegg pr. 1. januar på 4 % og at dette må medregnes i lønnsveksten. OAF bestrider også at beregningen av ansiennitetstillegg og opprykk til 4 % er riktig, selv om en legger N.A.F./NOAF's forståelse av avtalen til grunn.

Endelig er det uenighet om hvorvidt det foreligger en lønnsvekst på grunnlag av kompensasjoner etter tariffavtalens B-del og om en slik økning eventuelt skal medregnes i rammen. N.A.F./NOAF gjør gjeldende at det foreligger en gjennomsnittlig økning av kompensasjonene etter B-delen på kr. 3.298,- pr. ansatt, hvilket gir en lønnsvekst på 1,9 %, som arbeidsgiverparten mener må fratrukkes i rammen.

OAF gjør gjeldende at B-delen ikke bør tas med ved beregningen av lønnsveksten. I hvert fall bør ikke kompensasjon for "Gro-dagen" tas med. Bortfall av kompensasjonen i henhold til lønnsnemndskjennelsen må komme til fratrukk.

Riktig regnet antar OAF at stigningen i utbetalte kompensa-

sjoner i henhold til B-delen prosentvis er mindre enn stigningen i regulativlønnen og derfor trekkes den prosentvise inntektsstigningen ned.

Overhenget

Det generelle lønnstillegg som ble besluttet av Rikslønnsnemnda i kjennelsen 30. desember i fjor tilsvarte tilbudet fra N.A.F./NOAF under meklingen, nemlig 2,25 %. Det går frem av s. 66 og 67 i Rikslønnsnemndas kjennelse.

Dette tillegget ble forutsatt å tilsvare det tillegget på kr. 2,- pr. time som ble gitt i LO/N.A.F.-oppgjøret samme år. Både tilbudet fra N.A.F./NOAF under meklingen, og det tillegg som det er vist til som sammenligning gjaldt fra 1. april 1982. Når Rikslønnsnemnda har besluttet ikrafttreden 18. oktober, har dette utelukkende bakgrunn i den gjennomførte streiken, jfr. kjennelsen s. 114.

Det sene tidspunktet for ikrafttreden medførte et lønnstap for OAF's medlemmer i 1982. Det er ingen mening i at denne ulempen ytterligere skal regnes OAF til skade i forbindelse med lønnsreguleringen i år slik resultatet vil bli dersom arbeidsgiverens standpunkt følges. Ikrafttreden fra streikens slutt har et pønalt preg; det er lite rimelig i seg selv. Det virker samfunnsmessig uheldig fordi det oppfordrer til å ta konflikt tidlig. Og det virker urimelig, når det også kommer arbeidstakerne til skade ved senere tariffoppgjør.

Når det gjelder ansiennitet/opprykk. ser OAF bestemmelsen i Rikslønnsnemndas kjennelse om adgang til lønnsregulering for annet avtaleår som en anvisning på kompensasjon for

prisstigningen. Meningen må være at en ansatt det annet avtaleår skal ha en lønn som i realverdi tilsvarer det en ansatt i samme stilling og med samme kvalifikasjoner hadde året forut. Denne indeksreguleringen skjer ikke automatisk, og ikke utelukkende på grunnlag av prisstigningen, men målsettingen for reguleringen må klart nok være å kompensere for prisstigningen. Det forhold at den enkelte ansatte fra det ene år til det neste rykker opp i en høyere stilling, eller i kraft av lengre erfaring blir mer verdifull for bedriften og derfor rykker opp på ansiennitetsstigen, bør ikke tas i betraktning ved reguleringen, det er noe helt annet enn øking av lønn for å kompensere prisstigning m.v.

OAF ser det eksisterende lønssystemet i Nordsjøen som gir årlige lønnstillegg i inntil ni år etter ansettelsen som et uttrykk for at lang ansettelsestid og dermed følgende erfaring tillegges særlig stor betydning for de operatøransatte. Det er av stor betydning for arbeidsgiveren å unngå "gjennomtrekk" i stillingene. Slik gjennomtrekk vil både gå ut over produktiviteten og sikkerheten. En ansatt med fire års ansiennitet er derfor mer verd for arbeidsgiveren enn en ansatt med tre års ansiennitet. Til dels er kvalifisering i form av kurs gjort til betingelse for opprykk; om bakgrunnen for ansiennitetssystemet vises til Rikslønnsnemndas kjennelse s. 107-108.

Lønnsstigen går over ni år. Virkningen av lønnsstigningen blir fullstendig undergravd dersom de tillegg som følger av denne skal "spises opp" ved at tillegg for den enkelte i henhold til lønnsstigningen skal komme til fratrukk ved tariffoppgjørene ved at ansiennitetstilleggene blir trukket fra den økonomiske rammen for oppgjørene. Resultatet kan i realiteten føre til negativ lønnsvekst.

I en "normalsituasjon" ville ikke den gjennomsnittlige lønnsøkning som følger av ansiennitet og opprykk ha noen

betydning. Det ville da være en jevn avgang av ansatte som følge av oppnådd pensjonsalder eller naturlig avgang. De nyansatte ville gå inn på laveste ansiennitetstrinn, og selv om alle ansatte rykket opp ett trinn hvert år inntil ni år, ville det ikke oppstå noen gjennomsnittlig forhøyelse av ansienniteten. Den eksisterende situasjonen i operatørselskapene er imidlertid at det overveiende er ansatt unge folk, som har lenge igjen til pensjonsalder. Den naturlige avgangen er derfor liten. De fleste feltene har ikke vært så lenge i drift, og nesten alle befinner seg derfor på ansiennitetsstigen og får årlige opprykk. Inntaket av nye ansatte er lite som følge av at avgangen er liten. På denne måten vil den gjennomsnittlige lønnsstigning som følge av ansiennitet og opprykk for tiden være særlig stor. Dette kan endres dersom avgangen blir større. Det vil likeledes bli endret når en større del av arbeidsstyrken har vært ansatt i mer enn ni år og derfor ikke lenger rykker oppover i stigen. Likeens vil det kunne oppstå sterke endringer dersom arbeidsstyrken blir utvidet. I et slikt tilfelle kan man lett få det resultat at gjennomsittsansienniteten går nedover. Det vil sannsynligvis skje hvis en regner gjennomsnittet for alle operatøransatte når nye, større oljefelt blir satt inn i produksjon.

Det er meningsløst at en bestemmelse om lønnsregulering som skal kompensere den reallønnsnedgangen som den enkelte ellers vil ha p.g.a. prisstigningen, gjøres illusorisk p.g.a. forhold som er helt vilkårlige i forhold til den enkeltes ansettelsessituasjon, f.eks. alderssammensetningen i arbeidsstyrken og utvidelse eller innskrenkning av den samlede arbeidsstyrke.

OAF vil videre gjøre gjeldende at N.A.F./NOAF's standpunkt i denne saken vil innvirke på det lønssystem som ble fastslått ved Rikslønnsnemndas kjennelse i fjor, slik at virkninger av lønssystemet blir helt andre enn forutsatt. N.A.F./NOAF's standpunkt i denne saken må antas å være et

prinsipielt standpunkt som vil ha konsekvenser også for fremtidige lønnsoppgjør. Etter OAF's oppfatning vil motpartens standpunkt innebære at den lønnsdifferanse som etter forutsetningene i fjorårets tariffoppgjør skulle gjelde mellom landlønninger og offshorelønninger, vil bli spist opp.

Beregningen av lønnsveksten som følge av ansiennitetsopprykk er av N.A.F./NOAF satt til 4 %. Dette er ikke nærmere dokumentert. OAF stiller seg tvilende til tallet. Etter N.A.F./NOAF's forutsetninger er det den gjennomsnittlige stigning som skal legges til grunn. Selv om overgangen i arbeidsstyrken er liten, er det en viss avgang av ansatte med opparbeidede tillegg og tilgang av nye uten ansiennitet. Dette trekker gjennomsnittsstigningen nedover, og på den bakgrunn kan OAF vanskelig akseptere at gjennomsnittet ligger så høyt som 4 %.

Om B-delen hevder OAF at utbetalingene i henhold til den er kompensasjon for overtid og andre ulemper. Stigning i disse utbetalingene vil normalt være et uttrykk for mer bruk av overtid eller økning i andre ulemper. Dette kan ikke betegnes som lønnsvekst og bør derfor ikke tas med. OAF er derfor prinsipielt imot at B-delen skal tas med i beregningen av lønnsveksten.

Ved tariffrevisjonen i fjor ble det foretatt en samordning av kompensasjonene i de ulike operatørselskapene ved at alle særavtaler bortfalt.

Dersom B-delen skal regnes med i lønnsveksten må også inntektstapet på grunn av bortfalte kompensasjonsordninger tas med. En vesentlig del av den økning i kompensasjoner som N.A.F./NOAF har beregnet, stammer fra økning i overtid ved bestemmelsen om kompensasjon for Gro-dagen.

De offshoreansatte fikk ikke fordel av den ekstra ferie-

dagen som på land ble innført i 1981. Ved tariffrevisjonen krevde OAF den årlige arbeidstid forkortet i overensstemmelse med den forlengelsen av ferien som hadde skjedd på land. Dette ble ikke imøtekommet av Rikslønnsnemnda, som i stedet bestemte at Gro-dagen skulle kompenseres med en ekstra times overtid pr. måned - se slutningen pkt. 3.2.

Denne kompensasjonen ble etter Rikslønnsnemndas bestemmelse innført med virkning fra 1. januar 1983. Ved meklingen i år ble det imidlertid oppnådd enighet om etterbetaling av denne kompensasjonen fra 1. april 1982, se det vedtatte forslag pkt. 2.

I og med avtalen om etterbetaling er veksten fra 1982 til 1983 redusert idet etterbetalingen selvfølgelig må medregnes det året den gjelder for - 1982 - selv om den er blitt utbetalt i år.

OAF finner det imidlertid åpenbart at denne kompensasjonen ikke kan medregnes i den lønnsvekst som kommer til fratrukk ved reguleringen. I så fall ville den fordel som ble gitt ved kompensasjon for Gro-dagen fra 1. januar 1983 bortfalle med virkning fra 1. april 1983, og det kan vel ikke ha vært meningen.

Endelig påpekes at en eventuell lønnsvekst på grunn av økte kompensasjoner under B-delen bare får selvstendig betydning som minusfaktor i rammen dersom veksten prosentvis er høyere enn veksten i regulativlønnen.

Når en regner fra kompensasjon for Gro-dagen, antar OAF at økningen her er mindre enn for regulativlønnen. Om B-delen regnes med, vil det derfor innebære at det generelle tillegg må forhøyes for å fylle rammen.

Operatør Ansattes Forbund har lagt ned slik påstand:

OAF's medlemmer må gis et generelt lønnstillegg på 6,36 % fra 1. april 1983 for å oppnå den lønnsvekst fra 1982 til 1983 som partene bygget på ved enighet om Riksmeklingsmannens forslag 25. april 1983

N.A.F./NOAF har i det vesentlige anført at tvistesaken oppstod i forbindelse med tariffrevisjonen mellom partene pr. 1.4.1983.

I Riksmeklingsmannens vedtatte meklingsforslag av 25. april 1983 uttales under punkt 4:

"Partene bygger på at rammen for årets oppgjør er en beregnet lønnsvekst fra 1982 til 1983 på 7,7 %.

Partene er imidlertid uenige om det statistiske materiale og anvendelsen av dette når det gjelder overhengsberegninger og hva som skal telle med ved beregning av nevnte lønnsvekst.

Partene er derfor enige om å nedsette et utvalg med inntil 3 representanter fra hver av partene som får i oppdrag å fastslå den praksis som benyttes i privat produksjonsvirksomhet når det gjelder overhengsberegninger og hva som skal telle med ved beregning av lønnsveksten i dette oppjøret.

Utvalget legger frem innstilling om saken innen 1. september d.å. Dersom partene ikke blir enige, overlates til en voldgiftsnemnd å fastslå ovenfornevnte praksis. Nemnda skal bestå av 3 nøytrale representanter som partene er enige om, samt 1 representant fra hver av partene.

Voldgiftsnemnda forutsettes å behandle saken innen 1. oktober 1983.

Dersom en ved frivillighet eller som følge av behandlingen i voldgiftsnemnda når det gjelder overhengsberegninger og årslønnsvekst, kommer til et annet resultat enn arbeidsgivernes standpunkt ved denne megling, forutsettes at dette vil bli tatt spesielt opp ved de forhandlinger som skal finne sted pr. 1.10.1983. En eventuell tilleggsregulering vil bli iverksatt fra 1.4. 1983."

Utvalgets mandat er etter N.A.F./NOAF's oppfatning å fastslå den praksis som benyttes i privat produksjonsvirksomhet når det gjelder overhengsberegninger og hva som skal telle med ved beregning av lønnsveksten. Partene skal deretter anvende nevnte praksis fra privat produksjonsvirksomhet ved tariffrevisjonen mellom partene pr. 1.4.1983.

Etter at utvalgsarbeidet er ferdig, må det konstateres at det ikke er oppnådd enighet om hva som er praksis innen privat produksjonsvirksomhet når det gjelder overhengsberegninger og hva som skal telle med ved beregning av lønnsveksten.

Partene har således ikke kunnet anvende omforenede prinsipper for løsning av tarifftvisten mellom partene pr. 1.4.1983.

Voldgiftsnemnda er derved etablert i henhold til Riksmeglingsmannens møtebok. Etter Riksmeglingsmannens møtebok er voldgiftsnemnda bundet av samme mandat som utvalget. Voldgiftsnemnda skal følgelig fastslå den praksis som benyttes i privat produksjonsvirksomhet når det gjelder overhengsberegninger og hva som skal telle med ved beregning av lønnsveksten. Deretter skal nemnda anvende disse prinsippene på tariffoppgjøret mellom N.A.F./NOAF - OAF pr. 1.4.1983.

I tariffavtalen (1982-1984) mellom OAF og N.A.F./NOAF er inntatt følgende reguleringsbestemmelse for 2. avtaleår:

"Før utløpet av 1. avtaleår (1.april 1983) skal det opptas forhandlinger mellom N.A.F./NOAF og OAF om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår. Forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår. Endringene i tariffavtalene for 2. avtaleår tas stilling til i OAF's Representantskap og

N.A.F.'s Centralstyre. Hvis partene representert ved N.A.F.'s Centralstyre og OAF's Representantskap ikke blir enige, kan den organisasjon som har fremsatt krav innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning, si opp de enkelte tariffavtaler med 1 måneds varsel (dog ikke til utløp før 1. april 1983) for å søke gjennomført en lønnsregulering innen den ramme som er angitt ovenfor."

Reguleringsbestemmelsen er generell idet den er inntatt i de fleste landsomfattende tariffavtaler, herunder alle avtaler som LO og N.A.F. er parter i.

Oppgjørene som har funnet sted i henhold til nevnte reguleringsbestemmelser, er basert på en årslønnsvekst fra 1982 til 1983 på 7,7 % for industrien og 7,5 % for stat og kommune.

Årsrammen på 7,7 % er forventet å gi uendret kjøpekraft fra 1982 til 1983 for midlere inntekter (ca. kr. 100.000 pr. år) under hensyntagen til en forventet prisstigning på ca. 9 % og den skattelette som ble fastsatt for 1983.

Ved 1983-oppgjøret ble den økonomiske situasjon for Norge enda sterkere fokusert enn ved hovedoppgjøret i 1982. Med en økende arbeidsledighet, for sterk kostnadsutvikling og for høy prisstigning, var det myndighetenes overordnede mål å bidra til et moderat inntektsoppgjør for å bedre konkurranseevnen. Partenes ansvar i å oppnå dette ble klart og utvetydig understreket.

I 1. avtaleår ble det gjennomført et oppgjør innenfor området N.A.F./NOAF - OAF på linje med de øvrige forbundsvise oppgjør innen LO/N.A.F.-området. Som i LO/N.A.F.-området ble det gitt et tariff tillegg på kr. 2,- pr. time. Omregnet til forholdene offshore ble tillegget gitt som et prosenttillegg på 2,25 % på lønnsregulativets satser. Tillegget ble så på grunn av streik fra 13. - 18. oktober gjort gjeldende fra 18.10.1982 etter kjennelse i Rikslønns-

nemnda i sak nr. 4, 1982.

Tariffavtalen mellom N.A.F./NOAF - OAF (1982-84) har, i tillegg til de vanlige reguleringsbestemmelsene pr. 1.4., også reguleringsbestemmelser pr. 1.10.1982 og 1.10.1983. Pr. 1.10.1982 ble det gitt et tillegg på 2,5 % på lønnsregulativets satser. Ut over reguleringene pr. 18.10 og 1.10.1982, kommer tillegg på ca. 4 % gitt ved ansiennitet og opprykk i lønssystemet. Disse tillegg ble gitt fra 1.1.1982 i Phillips og Elf, mens Mobil-ansatte fikk sine ansiennitets- og opprykkstillegg fordelt på den enkeltes ansettelsesdato over hele året.

Det ble også ved tariffrevisjonen gitt betydelige forbedringer i de overenskomstmessige bestemmelser, B-delen. Det har imidlertid ikke lyktes partene å enes om hvor meget forbedringene kan beregnes til. Forbedringene fikk virkning fra 30.12.1982 etter nevnte kjennelse i Rikslønnsnemnda.

Årsvirkningen av de nevnte komponenter, med tillegg av et overheng inn i 1982 på 8,9 %, ga OAF en lønnsvekst fra 1981 til 1982 på 14-15 %. Prisstigningen fra 1981 til 1982 var til sammenligning 11,3 %.

Mens de fleste grupper innen privat sektor hadde en svak nedgang i realdisponibel inntekt fra 1981 til 1982, oppnådde således OAF-medlemmene en betydelig bedring i sin kjøpekraft i samme periode.

Det ble dessuten i forbindelse med tariffrevisjonen i 1982 innført pensjonsalder 65 år for OAF's medlemmer på faste installasjoner offshore. Videre ble det innført forsikringsordning ved tap av legegodkjennelse for arbeid offshore med virkning fra 1. januar 1983.

Kostnadene ved disse ordningene utgjør ca. 3,5 % av lønns-

budsjettet for den aktuelle gruppe, og bæres fullt ut av arbeidsgiverne. Disse forbedringer er ikke medregnet i ovenstående anslag over lønnsveksten fra 1981 til 1982.

Utsiktene for 2. avtaleår var i utgangspunktet preget av negative trekk. Den bedring som nå synes mulig, må bl.a. kunne tilskrives utformingen av inntektsoppgjørene våren 1983. Den synkende prisstigning, sammenholdt med de gitte skattelettelser, vil få stor betydning når det gjelder å opprettholde kjøpekraften i 1983. Mens utgangspunktet var at kjøpekraften ville bli opprettholdt for de midlere inntekter (årslønn ca. kr. 100.000) vil den nå etter all sannsynlighet bli forbedret eller opprettholdt for alle grupper inntektstakere.

Rammen for LO/N.A.F.-oppgjøret er en lønnsvekst fra 1982 til 1983 på 7,7, %.

Rammen er bygget opp av følgende komponenter:

1. Gj.snittlig overheng fra 1982 til 1983	4,5 %
2. Forventet gjennomsnittlig lønnsglidning i 1983 i.h.t. Finansdepartementets beregninger	2,5 %
3. Generelt tillegg fra 1.4.1983	0,6 %
4. Lavtlønnsordningen	<u>0,1 %</u>
I alt	<u>7,7 %</u>

Tillegget fra 1. april ble fastsatt til 40 øre pr. time (kr. 69,20 pr. mnd. for månedslønte) tilsvarende ca. 0,8 % lønnsøkning i gjennomsnitt i forhold til timelønnen pr. 1. april.

LO's krav var opprettholdelse av kjøpekraften fra 1982 til 1983. I nevnte krav var innebygget en forventet prisstigning på ca. 9,5 % samtidig som det var tatt hensyn til de gitte skattelettelser.

Under meglingen ble det oppnådd enighet om at rammen for oppgjøret mellom N.A.F./NOAF - OAF skulle være en lønnsvekst fra 1982 til 1983 på 7,7 %, jfr. Riksmeglingsmannens møtebok, pkt. 4. Meglingen avdekket imidlertid stor uenighet om hvilke komponenter som skulle innregnes i rammen for lønnsveksten.

OAF's krav om 6,8 % tillegg pr. 1.4.1983 ville med innfrielse gi OAF en lønnsvekst fra 1982 til 1983 som følger:

Generelt tillegg 1.4.83 - 6,8 %	5,1 %
Overheng inn i 1983	3,66 %
Ansiennitet og opprykk pr. 1.1.83	4,0 %
Forbedringer i overenskomstmessige bestemmelser pr. 30.12.83	?
Eventuell regulering pr. 1.10.83	<u>?</u>
I alt	minimum <u>12,76 %</u>

Under meglingen fremsatte Riksmeglingsmannen forslag overfor partene om et generelt tillegg på kr. 0,40 pr. time som tilsvarer tillegget innen LO/N.A.F.-området. Omregnet etter forholdene offshore var forslaget et årstillegg på kr. 1.240,- tillagt lønnsregulativets satser.

Forslaget vil gi OAF en lønnsvekst fra 1982 til 1983 som følger:

Generelt tillegg 1.4.1983 - kr.1.240,-	0,5 %
Overheng inn i 1983	3,66 %
Ansiennitet og opprykk pr. 1.1.83	4,0 %
Forbedring i overenskomstmessige bestemmelser pr. 30.12.82	?
Eventuell regulering pr. 1.10.1983	<u>?</u>
I alt	minimum <u>8,16 %</u>

Det ble oppnådd enighet om at nevnte årstillegg på kr. 1.240,- skulle gis og gjennomføres fra 1.4.1983. Den uenighet som imidlertid fortsatt eksisterer mellom partene forutsatte Riksmeglingsmannen løst som fremgår av møteboka.

For de fleste grupper av lønnstakere i Norge utarbeides det lønnsstatistikk. Det kan være noe ulik dekningsgrad for de enkelte næringer, og statistikkene innhentes på noe forskjellige tidspunkter. Felles for all offisiell lønnsstatistikk er at inntektsbegrepet omfatter all utbetalt godtgjørelse for utført arbeid. På dette grunnlag vil lønnsveksten fra ett år til et annet omfatte alle generelle lønnstillegg, lokale lønnstillegg, tillegg gitt på grunnlag av lavtlønnsordningen såvel som endringer i andre tillegg som ansiennitetstillegg, skifttillegg, overtidstillegg og andre tillegg.

N.A.F.'s kvartalsvise lønnsstatistikk for arbeidere omfatter ca. 200.000 arbeidstakere. På grunnlag av denne statistikken beregnes lønnsveksten for arbeidere i industrien,

transportvirksomhet (landtransporten) og bygge- og anleggsvirksomhet. Foruten lønnsveksten mellom korresponderende kvartaler publiseres lønnsveksten også på kalenderårsbasis.

I N.A.F.'s kvartalsstatistikk brukes to lønnsbegrep. Gjennomsnittlig timefortjeneste for tidløns- og akkordarbeid inklusiv personlige tillegg som ansiennitetstillegg og lignende (rubrikk 6 i kvartalsstatistikken). Dessuten gjennomsnittlig timefortjeneste inklusiv alle tillegg, dvs. også tillegg som knytter seg til arbeidets art som skifttillegg, overtidstillegg o.l. (rubrikk 10 i kvartalsstatistikken). Det er det sistnevnte lønnsbegrep som brukes ved beregning av lønnsveksten.

Statistisk Sentralbyrå bruker N.A.F.'s kvartalsvise lønnsstatistikk for arbeidere i industrien, transportvirksomhet og bygge- og anleggsvirksomhet som offisiell statistikk. Byrået har av den grunn full innsynsrett i det statistiske materialet, og adgang til kontroll av den statistiske bearbeidelse av materialet. For bedrifter og næringer som ikke står tilsluttet N.A.F., utarbeider Byrået lønnsstatistikk. Byrået bruker det samme lønnsbegrep i denne lønnsstatistikk som i N.A.F.'s lønnsstatistikk.

Dersom oppgjørene skal kunne sammenlignes ut fra en lik ramme for lønnsveksten fra 1982 til 1983 på 7,7 %, må de samme komponenter telle med i rammen for lønnsveksten fra område til område. Videre må prinsippene for beregning og fastlegging av den enkelte komponent være de samme.

N.A.F./NOAF kan i denne forbindelse ikke se noen grunn for at tariffområdet N.A.F./NOAF - OAF skal behandles annerledes enn andre områder innen privat produksjonsvirksomhet. En annerledes behandlingsmåte vil være i strid med Riksmeglingsmannens forslag i inntektsoppgjøret mellom LO - N.A.F. pr. 1.4.1983.

Når det gjelder ansiennitet og opprykk i lønssystemet, legger N.A.F./NOAF til grunn at det til alle kjente lønnsstatistikker skjer innrapportering av all lønn, inklusiv tillegg gitt ved ansiennitet og opprykk. Ved all måling av lønnsvekst er således ansiennitets- og opprykkstilleggene inkludert i de aktuelle lønnstall.

Under utvalgsarbeidet har OAF vist til Riksmeglingsmannens problemnotat av 22.4.1983 vedrørende bl.a. ansiennitetstilleggene.

I meglingen avviste N.A.F./NOAF å legge nevnte problemnotat til grunn for videre forhandlinger. Løsningsforslagene var etter N.A.F./NOAF's oppfatning situasjonsbestemt og tilknyttet meglingen, og uten at det var anledning til å foreta tilstrekkelig konsekvensanalyse.

N.A.F./NOAF viser til at tillegg gitt ved ansiennitet og opprykk, uansett størrelse, tas hensyn til i andre lønssystemer og lokalt på bedriftene. Dersom det ikke var slik, ville rammene for lønnsveksten bli overskredet.

N.A.F./NOAF har ved flere anledninger satt frem forslag overfor OAF om å etablere referansepunkter til sammenlignbar landbasert industri. Tariffavtalens utforming om at lønningene inneholder et kontinentalsokkelt tillegg på 47 % gir ikke tilstrekkelig referanse til lønninger på land. Det kan derfor ikke snakkes om avstandsgarantier før det er fastlagt hva en skal sammenligne med.

N.A.F./NOAF's forslag overfor OAF om å etablere slike referansepunkter via statistikk er hittil blitt avvist.

Spørsmålene om lønnstillegg gitt som ansiennitet og opprykk ble behandlet i tariffrevisjonen mellom partene pr. 1.4. 1982.

N.A.F./NOAF viser i den forbindelse til Rikslønnsnemndas kjennelse av 30. desember 1982 i tvisten mellom N.A.F./NOAF og OAF i sak nr. 4. 1982, hvor det er uttalt:

"I tillegg kommer virkningen av ansiennitets- og klasseopprykk som er beregnet til mellom 4 og 5 prosent. OAF har anført at det ikke vil være riktig å regne med ansiennitetstillegg når en beregner tall for lønnsutviklingen fra det ene år til det neste. Ansiennitetstillegg er et lønsmessig uttrykk for økt produktivitet, hevdes det, og bør derfor holdes utenfor slike beregninger. Det hevdes videre at heller ikke de økonomiske utslag av endringer i den såkalte B-delen i avtalekomplekset bør inkluderes i anslag over utviklingen i årslønn fordi slike forbedringer ikke er å betrakte som lønn. Flertallet finner ikke å kunne godta disse argumenter. Tillegg av denne art blir vanligvis trukket inn i beregninger der formålet er å foreta sammenligninger av lønnsutviklingen fra år til år og mellom forskjellige lønnsstakergrupper."

N.A.F./NOAF viser videre til den frivillige voldgiftsnemnds kjennelse i tarifftvisten mellom Rederiansatte Oljearbeideres Forbund (ROF) og Norsk Offshoreforening (NOF) ved tarifftvisten pr. 1. april 1983, hvor det er uttalt:

"Voldgiftsnemndas medlemmer Philipson, Alexander og Bjerke vil konsentrere seg om de spørsmål som en mener er avgjørende for å løse den konkrete tvisten. Det legges her også vekt på at det dreier seg om et mellomoppgjør.

Hovedstridsspørsmålene er hvorvidt tjenestetillegg (ansiennitetstillegg), overtidsgodtgjørelse samt helligdagsgodtgjørelse og andre ulempesbetonte tillegg, skal medtas ved beregningen av overheng og lønnsglidning.

Disse medlemmer vil bemerke:

Begrepet lønnsglidning har vært benyttet i forskjellige relasjoner uten at det har vært entydig definert.

Disse medlemmer finner det naturlig ved beregning av overheng og lønnsglidning i tilknytning til rammer som er basert på kjøpekraftbetraktninger å ta utgangspunkt i et vidt lønnsbegrep som omfatter såvel overtidsgodtgjørelse som ansiennitetstillegg. Disse medlemmer bygger på at dette er i overensstemmelse med praksis

ved lønnsforhandlinger hvor slike betraktninger er lagt til grunn."

N.A.F./NOAF vil bemerke at tillegg gitt ved ansiennitet og opprykk i nærværende tariffområde må behandles på lik linje med det som er vanlig praksis innen privat produksjonsvirksomhet. N.A.F./NOAF vil videre anføre at en unnlattelse av å regne ansiennitets- og opprykkstilleggene med i lønnsveksten vil være å innføre en særordning for området N.A.F./NOAF - OAF.

Når det gjelder forbedring i de overenskomstmessige bestemmelser, B-delen, bygger N.A.F./NOAF på at dette er godtgjørelse for utført arbeid på lik linje med annen lønnsutbetaling.

Selv om det her dreier seg om et mindre element av lønnsveksten, har N.A.F./NOAF det prinsipielle syn at slike forbedringer skal telle med i lønnsveksten.

Innen privat produksjonsvirksomhet er det fast praksis å beregne lønnsveksten på grunnlag av samlet lønn, inklusiv alle tillegg som spesifisert i N.A.F.'s kvartalsstatistikk kol. 10.

Dette prinsipp har vært gjeldende mellom N.A.F. og LO i alle år. En annen håndtering ville skape forhandlingsmessige problem, ved de ulike syn det ville være på å gi tillegg som skulle regnes med i, eller holdes utenfor lønnsveksten.

N.A.F./NOAF finner full støtte for sitt syn i de før nevnte Rikslønnsnemndkjennelser. Begge kjennelser behandler både ansiennitet og opprykk, samt forbedring i de overenskomstmessige bestemmelser i relasjon til lønnsvekst.

N.A.F./NOAF bygger på at forbedring i de overenskomstmessige bestemmelser, B-delen, skal behandles på lik linje med øvrige lønnstillegg. Slike forbedringer skal følgelig

telle med ved beregning av lønnsveksten.

Begrepet overheng er etter N.A.F./NOAF's syn et begrep som er tatt i bruk under de kombinerte inntektsoppgjørene mellom partene og myndighetene i de senere år. Under disse inntektsoppgjørene har man tatt utgangspunkt i utviklingen i disponibel inntekt etter skatt. Da de direkte inntektskatter fastsettes for de enkelte kalenderår, har det vært nødvendig å se på inntektsutviklingen fra det ene kalenderår til det annet. Ved skatteberegningene skjelder man ikke mellom ulike inntektselementer som ansiennitetstillegg, overtidstillegg o.l. Man har derfor beregnet inntektsveksten på grunnlag av brutto lønn.

Overhenget for privat produksjonsvirksomhet blir fastlagt gjennom de beregninger som følger foran inntektsoppgjørene mellom LO og N.A.F. Det er fast praksis at overhengsberegninger tar utgangspunkt i faktisk utbetalt lønn, dvs. at overhenget skal beregnes ut fra den virkningstid tariff tilleggene har hatt i det aktuelle kalenderår.

N.A.F./NOAF viser til at tariff tillegg først iverksettes etter arbeidets gjenopptakelse i tvister hvor det har vært streik. Det vises i denne forbindelse til Rikslønnsnemndas kjennelser nr. 2/1976, nr. 3/1978, nr. 1/1980, nr. 2/1982, nr. 4/1982 og sist til den frivillige voldgiftsnemnds kjennelse i tariff tvisten mellom Rederiansatte Oljearbeideres Forbund og Norsk Offshoreforening pr. 1.4.1983.

I samsvar med dette ble tariff tillegget ifølge reguleringsbestemmelsen pr. 1.4.1982 mellom N.A.F./NOAF og OAF iverksett fra 18. oktober 1982 på grunn av streik fra 13. til 18. oktober 1982.

N.A.F./NOAF legger til grunn at overhengsberegninger i samsvar med praksis innen privat produksjonsvirksomhet må ta utgangspunkt i tidspunktet for tariff tilleggets iverksett-

else.

Å avvike fra ovenstående vil være å innføre en særordning for en bestemt gruppe arbeidstakere, med den åpenbare smitte-effekt dette vil få.

Som en oppsummering understreker N.A.F./NOAF følgende:

Innenfor tariffområdet N.A.F./NOAF - OAF er tarifftilleggene for 1982 fastlagt. Etter kjennelsen i Rikslønnsnemnda ble det gitt et generelt tillegg på 2,25 % fra 18.10.1982, og oktoberforhandlingene resulterte i 2,5 % fra 1.10.1982. Etter den praksis for beregning av overheng som benyttes i privat produksjonsvirksomhet, gir disse to reguleringene alene et beregnet overheng inn i 1983 på 3,66 %.

Fra 1.1. 1983 foretar alle selskapene ansiennitet/opprykk pr. 1.1. hvert år. Denne komponent på ca. 4 % blir således å regne direkte inn i rammen for årslønnsveksten.

Ved tariffrevisjonen i 1982 ble det også gitt forbedringer i de overenskomstmessige bestemmelser - B-delen. Disse forbedringer fikk virkning fra 30.12.1982. Partene er imidlertid uenige om hvor meget forbedringene kan beregnes til. Det er i denne forbindelse en skjønsmessig sak om en vil velge å regne forbedringene med i overhengen inn i 1983 fordi det har virket i 1982 med 2 dager, eller om en skal regne forbedringene direkte inn i rammen for lønnsveksten fra 1982 til 1983.

Pr. 1.4.1983 ble det gitt et årstillegg på kr. 1.240,- tillagt lønnsregulativets satser.

N.A.F./NOAF legger til grunn følgende beregning av lønnsveksten fra 1982 til 1983:

Tillegg 1.10.82:	2,5 %)	
)=overheng inn i 1983:	3,66 %
Tillegg 18.10.82:	2,5 %)	
Ansiennitet/opprykk 1.1.83:			4,0 %
Overenskomstmessige forbedringer pr. 30.12.1982 (uenighet)			?
Generelt tillegg 1.4.1983: Kr. 1.240,-			<u>0,5 %</u>
		minimum	<u>8,16 %</u>

Den samlede lønnsvekst fra 1982 til 1983 vil således overstige partenes forutsetninger om en ramme for årslønnsveksten på 7,7 %.

Norsk Arbeidsgiverforening/Norske Operatørselskapers Arbeidsgiverforening har lagt ned slik påstand:

1. Ansiennitetstillegg og opprykk i lønssystemet er lønns-tillegg som skal telle med ved beregning av lønnsveksten.
2. Forbedringer i overenskomstmessige bestemmelser - B-delen - skal inngå i rammen for lønnsveksten.
3. Overhengsberegninger av tariff tillegg skal beregnes med utgangspunkt i faktisk ikrafttredelse av tariff tilleggene.

Voldgiftsnemnda skal innledningsvis bemerke:

På grunnlag av partenes vedtatte meklingsforslag, deres skriftlige innlegg og prosedyre har nemnda kunnet konstatere at det foreligger enighet om den økonomiske ramme for oppgjøret. Denne skal være 7,7 %, dvs. at årslønnsveksten fra 1982 til 1983 skal være på 7,7 %. Voldgiftsnemnda har lagt dette til grunn i sitt arbeid. Denne rammen er den samme som er fulgt i LO/N.A.F.-oppgjøret ved årets tariffrevisjon.

Partene er imidlertid uenige om det statistiske materiale og anvendelsen av dette når det gjelder overhengsberegninger og hva som skal telle med ved beregningen av årslønnsveksten. De er uenige om:

- hvordan overhenget fra 1982 til 1983 skal beregnes
- hvorvidt ansiennitetsopprykk skal telle med i årslønnsveksten
- hvorvidt overenskomstmessige tillegg i henhold til B-delen (forskjellige ulempeskompensasjoner) skal telle med i årslønnsveksten.

Voldgiftsnemndas mandat

På grunnlag av partenes skriftlige innlegg og prosedyre har voldgiftsnemnda i første omgang kunnet konstatere at det foreligger uenighet mellom partene om voldgiftsnemndas mandat.

OAF hevder at i henhold til det vedtatte meklingsforslag punkt 4 skal nemnda fastslå det generelle prosentvise lønnstillegg som må gis OAF's medlemmer for å oppnå en

lønnsvekst på 7,7 % fra 1982 til 1983 når en tar i betraktning de øvrige deler av det vedtatte forslaget.

N.A.F./NOAF har en mer snever forståelse av mandatet, og mener at voldgiftsnemndas mandat må forstås slik at nemnda skal fastslå den praksis som benyttes i privat produksjonsvirksomhet når det gjelder overhengsberegninger og hva som skal telle med ved beregning av lønnsveksten. Deretter skal nemnda på denne bakgrunn fastslå overhengsberegningen og hva som skal telle med ved beregning av lønnsveksten i dette oppgjøret. Dersom nemnda kommer til et annet standpunkt enn arbeidsgivernes, skal dette tas opp ved de partsforhandlinger som skulle finne sted pr. 1.10.82, men som blir forsinket, og eventuell tilleggsregulering skulle iverksettes fra 1.4.83.

Voldgiftsnemnda vil bemerke at en har lagt det vedtatte meklingsforslags punkt 4 til grunn for sitt arbeid. Nemnda forstår mandatet slik at den skal fastslå den praksis som benyttes i privat produksjonsvirksomhet når det gjelder:

1) overhengsberegninger

2) hva som skal telle med ved beregning av lønnsveksten i dette oppgjøret.

Disse medlemmer legger for såvidt til grunn en snever forståelse av mandatet. Disse medlemmer finner det likevel naturlig å gå såpass konkret inn i dette oppgjøret at nemndas vurderinger og avgjørelser gir tilstrekkelig veiledning for tvistepartene. En finner i denne sammenheng grunn til å understreke at nemnda har begrenset sine vurderinger til å omfatte de spørsmål som er nødvendige for å løse denne konkrete tvisten. En legger i denne forbindelse også vekt på at det dreier seg om et mellomoppgjør.

Overheng

Partene er enige om definisjonen av begrepet overheng, men man er uenige om hvordan overhenget fra 1982 til 1983 skal beregnes. Dette skyldes at partene har forskjellig oppfatning om fra hvilket tidspunkt tillegget for 1982 skal tillegges vekt.

Tariffavtalen i 1982 ble fastsatt ved Rikslønnsnemndas kjennelse av 30.12.82, som ga 2,25 % generelt tillegg fra 18. oktober 1982. I overensstemmelse med Rikslønnsnemndas praksis ble tillegget ikke gitt fra 1.4.82, da den tidligere avtalen gikk ut, men først med virkning fra streikens opphør 18.10.82. (Utenom dette tillegget fikk OAF's medlemmer et tillegg på 2,5 % fra 1.10.82).

OAF mener at overhenget bør beregnes som om tillegget fra Rikslønnsnemnda ble gitt med virkning fra 1. april 1982. OAF kommer etter dette fram til et overheng fra 1982 til 1983 på 2,43 %. OAF legger her til grunn at det gitte tillegget pr. 18.10. ble forutsatt å tilsvare tillegget på kr. 2,- pr. time som ble gitt i LO/N.A.F.-oppgjøret samme år. Dette tillegget ble gitt fra 1.4.82.

Det sene tidspunkt for ikrafttreden medførte således et lønnstap for OAF's medlemmer i 1982. Dersom lønnstillegget i overhengsberegningen skal tillegges vekt fra 18.10.82, vil denne ulempen ytterligere regnes OAF til skade ved lønnsreguleringen i 1983.

N.A.F./NOAF anfører at det er fast praksis i privat produksjonsvirksomhet at overhengsberegninger tar utgangspunkt i faktisk utbetalt lønn, dvs. at overhenget skal beregnes ut fra den virkningstid tarifftilleggene faktisk har hatt i det aktuelle kalenderår. N.A.F./NOAF har etter dette beregnet overhenget fra 1982 til 1983 til 3,66 %. Å avvike

fra ovenstående vil være å innføre en særordning for en bestemt gruppe arbeidstakere, (med den åpenbare smitteeffekt dette vil få).

Voldgiftsnemndas medlemmer Leivestad og Aukrust skal til dette bemerke:

Etter disse medlemmers oppfatning går mandatet ut på å fastslå praksis. Det synes klart at fast praksis er at overhengsberegningen tar utgangspunkt i det tidspunkt tariff tillegg faktisk gis virkning fra. Det er dette som fremgår av statistikken, og det er statistikken som er grunnlaget for all lønnsberegning. Disse medlemmer finner derfor å måtte legge denne praksis til grunn.

Vi har forståelse for OAF's misnøye med den uheldige virkning det får for overhengsberegningen at Rikslønnsnemnda fastsetter lønnstillegg med virkning fra streikens opphør. Man kan si at Rikslønnsnemndas praksis gir en utilsiktet konsekvens for overhengsberegningen inn i neste år.

For eventuelt å unngå denne uheldige konsekvensen bør dette etter disse medlemmers oppfatning tas opp som et forhandlingsspørsmål ved neste tariffoppgjør.

Medlemmet Nielsen er ikke enig i ovennevnte betraktninger når det gjelder konsekvensen av at lønnstillegget først ble gitt fra 18. oktober 1982, men gir subsidiært sin tilslutning til nevnte medlemmers konklusjon.

Gåsemyr med tilslutning av Lønningen kan ikke slutte seg til de øvrige medlemmer og vil uttale følgende:

Hvordan N.A.F.'s lønnsstatistikk eller den offisielle

statistikk er utformet gir i seg selv ingen dokumentasjon av hvordan overheng og lønnsvekst skal beregnes i tariffoppgjør. Det er hvordan statistikken brukes som er avgjørende, og dette er et forhandlingsspørsmål.

I frie forhandlinger har det liten betydning hvordan statistikken brukes i beregningene. Når et oppgjør går ut på å fylle en gitt ramme som i dette tilfelle, er beregningen av avgjørende betydning både for å fastlegge rammen og for å fylle rammen.

I hovedforhandlingene er det dokumentert hvordan overhengen og lønnsveksten er beregnet for hele LO/N.A.F.-oppgjøret. Det er ikke lagt fram noen dokumentasjon av hvordan slike beregninger utføres for enkeltbedrifter i privat produksjonsvirksomhet. Det er opplyst at de spørsmål det er uenighet om i dette tilfelle (behandlingen av virkningen av streiken i 1982 og virkningen av strukturendringer i fordelingen på lønnsregulativet for OAF-området) inngår i beregningen for hele LO/N.A.F.-området i samsvar med N.A.F.'s statistikk. Men det er videre opplyst at det ikke tas hensyn til disse virkninger for de enkelte delområder eller de enkelte bedrifter innen LO/N.A.F.-området bortsett fra gjennomsnittsvirkningen for hele LO/N.A.F.-området.

Etter disse medlemmers vurdering er det dette forhold som er det sentrale i hva som er praksis for beregninger av overheng og lønnsvekst i privat produksjonsvirksomhet.

Om vi ser på de enkelte delområder N.A.F.'s lønnsstatistikk er splittet opp på, finner vi til dels betydelige avvik fra gjennomsnittet for hele LO/N.A.F.-området når det gjelder overheng og lønnsvekst. Dette vil nok også bli situasjonen for 1983, slik at enkelte delområder får en årsvekst som ligger over 7,7 prosent, og andre kommer lavere enn 7,7 prosent. Disse avvikene skyldes for en del hvordan de forhold denne tvisten gjelder, er behandlet i de enkelte

delområdene.

Partene er uenige om hvordan virkningen av OAF-streiken i 1982 skal slå ut i overhengsberegningen. Om en bygger på registreringen av streik i N.A.F.'s lønnsstatistikk er det ikke entydig hvilken retning en streik påvirker prosent-satsen for overheng. De som streiker faller ut av statistikken og det har da betydning om de streikendes lønnssetser ligger over eller under gjennomsnittet og om bortfallet av lønna faller i 1.-3. kvartal eller i 4. kvartal. Om en skulle ta med inntektsbortfallet i tariff-forhandlingene for enkeltbedrifter eller delområder, ville overhengs- og lønnsvekstberegninger lett gi helt umulige resultater. Utsettelse av et lønnstillegg på grunn av en streik slår ulikt ut om utsettelsen faller i 1.-3. kvartal eller i 4. kvartal.

Ingen av partene i denne tvisten legger N.A.F.'s statistikk til grunn for overhengsberegningen:

- Det er ikke tatt hensyn til inntektsbortfall under streiken
- Beregningene bygger på gitte datoer for tilleggene og ikke på kvartalsvise gjennomsnitt.
- Disse medlemmer er noe usikre på hvordan sammenhengen mellom overhengs- og lønnsvekstberegninger er når det gjelder virkningen av streiken i det materialet som er lagt fram, men antar dette ikke har noen praktisk betydning i denne tvisten.

I 1982 var det 12 arbeidskonflikter ifølge offisiell statistikk. Den største, i transportnæringen, representerte over halvparten av tapte dagsverk i alt på grunn av arbeidskonflikter. I hovedforhandlingene ble det opplyst at i overhengsberegningene for transportnæringen var virkningen av streiken ubetydelig fordi en la virkningen for hele LO/N.A.F.-området til grunn. Om virkningen av streiken for

hele LO/N.A.F. var ubetydelig fordi de ulike streikene slo ut med ulik retning eller fordi tapte dagsverk utgjør en liten andel av totalen, blir det ikke opplyst noe om.

Disse medlemmer mener praksis i privat produksjonsvirksomhet for virkningen av streik i overhengsberegninger er slik virkningen ble for de som deltok i transportstreiken som altså er gjennomsnittet for LO/N.A.F.-området. Overhenget for OAF-området blir da 2,43 prosent med tillegg av den gjennomsnittlige virkning av streiken for hele LO/N.A.F.-området som er opplyst å utgjøre et ubetydelig tillegg.

Disse medlemmer kan ikke akseptere at praksis i privat produksjonsvirksomhet er slik at OAF-streiken teller med 1,23 prosent i overhengsberegningen når alle de andre 11 arbeidskonfliktene i 1982 ikke får noen merkbar virkning i overhengsberegningene for de aktuelle tariffområder.

Ansiennitetstillegg og opprykk

OAF og N.A.F./NOAF har forskjellig oppfatning av om ansiennitet og opprykk skal telle med i lønnsveksten, slik at virkningen av dette skal komme til fratrukk i rammen for oppgjøret når størrelsen på det generelle tillegget skal beregnes.

OAF mener at enkeltmedlemmers avansement til høyere stillinger eller opprykk langs ansiennitetsstigen ikke skal være med i lønnsveksten. Det hevdes prinsipielt at ansiennitetstillegg er en honorering av kvalifikasjoner og erfaring, og derfor ikke skal telle med ved den beregning av lønnsveksten som ligger til grunn for oppgjøret. Slike tillegg er viktig for å unngå "gjennomtrekk" og bedrer både produktiviteten og sikkerheten.

Videre anfører OAF at innen deres område er alle ansatte på vei oppover ansiennitetsstigen, mens det er liten naturlig avgang. Dermed vil den gjennomsnittlige lønnsstigning som følge av ansiennitet og opprykk for tiden være særlig stor. OAF finner det urimelig at deres medlemmer på denne måten skal tape på at de er ansatt i en "ung" bedrift. I en "normalsituasjon" ville ikke den gjennomsnittlige lønnsøkningen ha noen betydning. Opprykk på ansiennitetsstigen ville oppveies av en større naturlig avgang og av at flere arbeidstakere nådde toppen av stigen.

OAF stiller seg videre tvilende til motpartens beregning av lønnsveksten som følge av ansiennitetsopprykk, som er satt til 4 %. OAF mener det her ikke er tatt hensyn til at det er en viss avgang av ansatte med opparbeidede tillegg og tilgang av nye uten ansiennitet.

N.A.F./NOAF hevder at tillegg gitt ved ansiennitet og opprykk skal telle med ved beregningen av lønnsveksten, og har beregnet denne til 4 %. Man legger til grunn at det til alle kjente lønnsstatistikker skjer innrapportering av all lønn, inklusive tillegg gitt ved ansiennitet og opprykk. Ved all måling av lønnsvekst er således ansiennitets- og opprykkstilleggene inkludert i de aktuelle lønnstall. N.A.F. /NOAF viser til at tillegg gitt ved ansiennitet og opprykk, uansett størrelse, tas hensyn til i andre lønnsystemer og lokalt på bedriftene. Dersom det ikke var slik, ville rammene for lønnsveksten bli overskredet.

Voldgiftsnemndas medlemmer Leivestad, Aukrust og Nielsen ser at gjennomsnittlig lønnsstigning som følge av ansiennitet og opprykk vil være særlig stor i en "ung bedrift" som oljevirkksomheten er. Videre vil slik lønnsstigning utgjøre en stor andel for det aktuelle overenskomstområdet fordi man har valgt å basere seg på å ta ut en forholdsvis stor del av lønnstilleggene som ansiennitetstillegg.

Selv om ansiennitetstillegg videre er en honorering av kvalifikasjoner og erfaring, er slike tillegg imidlertid også en del av lønnen. Lønnsoppgjørene i år baserte seg på opprettholdelse av kjøpekraft og hvor stor lønnsveksten måtte være fra 1982 til 1983 for å oppnå opprettholdt kjøpekraft. Når utgangspunktet for oppgjøret på denne måten var kjøpekraft- og lønnsvekstbetraktninger, synes det naturlig at all lønn teller med. Ellers ville rammen for oppgjøret sprenges.

Disse medlemmer legger dette til grunn og bygger videre på at dette er i overensstemmelse med praksis ved lønnsforhandlinger hvor slike betraktninger er lagt til grunn. Det synes således klart at i de lønnsstatistikker som danner grunnlaget for beregningene i lønnsoppgjør, inngår all utbetalt godtgjørelse for utført arbeid. Herunder inngår da også ansiennitetstillegg.

Disse medlemmer er enige i at ansiennitetstilleggene veier forholdsvis tyngre innen det aktuelle overenskomstområdet enn f.eks. i LO/N.A.F.-området, som nevnt både på grunn av at virksomheten som helhet er ung, og at lønnsystemet i sterkere grad bygger på ansiennitet. Når så en "normal" skal anvendes på et slikt område, kan det gi skjeve utslag. Det ligger imidlertid etter flertallets oppfatning utenfor denne nemndas mandat å vurdere eventuelle konsekvenser av dette.

Når det gjelder den vekt ansiennitetstillegg og opprykk konkret skal ha i årsrammen på 7,7 %, vil medlemmene Leivestad og Aukrust påpeke at virkningen av disse tillegg neppe kan veie med så mye som 4 %. Det er her ikke tatt hensyn til at det hele tiden er en viss avgang og en viss nytilsetting. Uten at disse medlemmer har eksakte tall for å foreta denne beregningen, vil en anslagsvis anta at et tall omkring 3,75 % vil være rimelig.

Nielsen viser til de beregninger som ble fremlagt av N.A.F./ NOAF og som gikk ut på at ansiennitetstillegg og opprykkstillegg korrigerert for en viss avgang og en viss nyttilsetting gir utslag i årsveksten med 4 %. Han finner dog å kunne gi sin tilslutning til nevnte medlemmers konklusjon.

Gåsemyr med tilslutning av Lønningen dissenterer fra de øvriges konklusjon og vil bemerke følgende:

Det som er spesielt med OAF-området i sammenheng med lønnsvekstberegninger er ikke at det er en stor differanse mellom laveste og høyeste lønnsats i regulativet. Det er ikke riktig å si at en i dette området har valgt å basere seg på å ta ut en forholdsvis stor del av lønnstilleggene som ansiennitetstillegg. I hovedforhandlingne ble det opplyst at da lønnssystemet for OAF-området ble innført, kom det ikke fram noen synspunkter som kan tolkes slik at lønnsveksten i selve systemet i etableringsfasen skulle svekkes på en slik måte.

Det som er spesielt i dette området er at strukturen i hvordan arbeidstakerne er fordelt på de enkelte lønnstrinn ennå ikke er stabilisert. For 1983 er endringen i strukturen anslått til å gi et tillegg på 3,75 % i gjennomsnittlig lønnsvekst. I et år når et nytt oljefelt settes i drift, vil en lett kunne få den situasjonen at strukturendringer gir et negativt utslag i gjennomsnittlig lønnsvekst på minus 3,75 %. Like urimelig som det for 1983 er å trekke fra strukturendringene i de enkelte lønnstrinnsatser for å fylle opp rammen, ville det i en situasjon med negative strukturendringer være å øke de enkelte lønnstrinnsatser ekstra med f.eks. 3,75 % for å fylle en gitt ramme. Og det er heller ikke slik strukturendringer behandles i privat produksjonsvirksomhet i lønnsvekstberegninger for enkeltbedrifter eller for delområder etter disse medlemmers vurdering. Ut fra de opplysninger som ble gitt under

hovedforhandlingen, er virkningene av strukturendringer (bl.a. stillings- og aldersopprykk) en del av lønnsglidningen og er beregnet til 0,7 % for hele LO/N.A.F.-området. Det er denne satsen som bør legges til grunn også for OAF-området.

Den løsning som N.A.F. og flertallet mener er praksis i privat produksjonsvirksomhet mener disse medlemmer bortfaller på grunn av sin egen urimelighet. Det er problemer med dokumentasjonen på dette punkt fordi det er uvanlig med OAF-områdets lønnsystem innen privat produksjonsvirksomhet.

I hovedforhandlingene er det ikke engang dokumentert at det finnes slike lønnsystemer innen privat produksjonsvirksomhet. OAF-områdets lønnsystem er av samme type som lønnsregulativet i staten. I staten har vi sikker praksis for at strukturendringene regnes med for staten totalt, og at det ikke tas hensyn til strukturendringene innen de enkelte etater eller arbeidsplasser. Siden N.A.F. og flertallet mener at praksis innen privat produksjonsvirksomhet nærmest er motsatt av praksis i staten, synes disse medlemmer det burde stilles krav om skikkelig dokumentasjon på dette punkt.

Flertallet synes å legge vekt på at alle tillegg regnes med i lønnsstatistikken. Til dette vil disse medlemmer påpeke at lønnsstatistikken for staten på dette punkt har samme utforming som statistikken for privat produksjonsvirksomhet. Utformingen av lønnsstatistikken kan derfor ikke tas som noen indikasjon på at strukturendringenes virkninger på lønnsvekstberegninger for å fylle en gitt ramme i enkeltbedrifter og delområder innen privat produksjonsvirksomhet behandles på en annen eller motsatt måte enn for enkeltetater i staten.

Flertallet i nemnda tolker uttrykket "den praksis som be-

nyttes i privat produksjonsvirksomhet" som praksis for hele LO/N.A.F.-området sett under ett. Disse medlemmer tolker mandatet slik at det sammenlikningsgrunnlag som bør legges til grunn er enkeltbedrifter og delområder innen LO/N.A.F.-området.

B-delen

Partene er uenige om hvorvidt det foreligger en lønnsvekst på grunnlag av kompensasjoner etter tariffavtalens B-del, og om en slik økning eventuelt skal medregnes i rammen.

OAF anfører at utbetalingene i henhold til B-delen gjelder kompensasjon for overtid og andre ulemper. Stigning i disse utbetalinger vil normalt være et uttrykk for mer bruk av overtid eller økning i andre ulemper. Dette kan ikke betegnes som lønnsvekst og bør derfor på prinsipielt grunnlag ikke tas med.

Når det gjelder den ekstra feriedagen som ble innført i 1981 og som de offshoreansatte ikke fikk, ble OAF's medlemmer ved Rikslønnsnemndas kjennelse av 30.12.82 istedet gitt en kompensasjon med en ekstra times overtid pr. måned. Ved oppgjøret pr. 1.4.83 ble kompensasjonen gitt virkning fra 1.5.82. OAF mener at denne kompensasjonen ikke kan medregnes i den lønnsvekst som kommer til fratrukk ved reguleringen. Den ville i så fall miste sin betydning.

N.A.F./NOAF bygger på at kompensasjoner i henhold til B-delen er godtgjørelse for utført arbeid på lik linje med annen lønnsutbetaling. Innen privat produksjonsvirksomhet er det fast praksis å beregne lønnsveksten på grunnlag av samlet lønn, inklusiv alle tillegg, som spesifisert i N.A.F.'s kvartalsstatistikk kolonne 10. I henhold til dette skal forbedring i de overenskomstmessige bestemmelser

behandles på lik linje med øvrige lønnstillegg og følgelig telle med ved beregning av lønnsveksten.

Voldgiftsnemnda legger til grunn at overenskomstmessige tillegg i henhold til tariffavtalens B-del utgjør kompensasjoner for ulike ulemper, f.eks. overtid. Nemndas medlemmer unntatt Nielsen har for så vidt forståelse for det argument at økning i tillegg i henhold til B-delen på grunn av økt anvendelse av f.eks. overtid ikke skal inngå i beregningen av lønnsveksten, mens økning i selve satsene er å anse som lønnsstigning og skal telle med. Den samlede nemnd finner det imidlertid brakt på det rene at etter fast praksis inngår all økning i de overenskomstmessige tillegg i lønnsstatistikken, og dermed i grunnlaget for beregning av lønnsvekst. I henhold til nemndas mandat finner nemnda såldes å måtte legge denne praksis til grunn. En vil for øvrig i denne sammenheng understreke at ovennevnte sonndring mellom økte satser og økt bruk av f.eks. overtid eller annen ulempe neppe ville gjort større utslag i lønnsvekstberegningen.

Når det gjelder kompensasjon for den ekstra feriedagen, finner nemnda at denne står i en særstilling. Den bør derfor ikke behandles som de øvrige kompensasjoner under B-delen. Denne kompensasjonen er en særordning mellom OAF og N.A.F./NOAF. Dersom kompensasjonen skulle telle med i lønnsvekstberegningen fra 1982 til 1983, ville den oppveie kompensasjonen fra 1.4.83, slik at OAF-medlemmene dermed i realiteten mistet denne kompensasjonen fra og med 1.4.83. Nemnda finner etter dette at kompensasjonen for den ekstra feriedagen må holdes utenfor beregningen av lønnsveksten med sitt hele beløp.

Når kompensasjonen for den nye feriedagen holdes utenfor, antar nemnda at kompensasjoner etter tariffavtalens B-del ikke vil gi nevneverdige utslag i noen retning.

I henhold til flertallets standpunkt avsies kjennelse med følgende

S L U T N I N G

1. Overhengsberegninger av tariff tillegg skal fastsettes med utgangspunkt i faktisk ikrafttredelse av tariff tilleggene.
2. Ansiennitetstillegg og opprykk i lønssystemet er lønnstillegg som skal telle med ved beregning av lønnsveksten.
3. Endringer i overenskomstmessige bestemmelser - B-delen - skal inngå i rammen for lønnsveksten. Dette gjelder ikke kompensasjon for den nye feriedagen som ble gitt ved Rikslønnsnemndas kjennelse av 30. desember 1982.

Trygve Leivestad
Trygve Leivestad

Odd Aukrust
Odd Aukrust

Kåre D. Nielsen
Kåre D. Nielsen

Svein Gåsemyr
Svein Gåsemyr

Eivind Lønningen
Eivind Lønningen